

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk Miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

**Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å
Natura 2000-område nr. 6
Habitatområde H6**

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion:
Miljøstyrelsen Nordjylland

Forsidefoto:
Mygblomst
Fotograf: Tage Burholt
ISBN:978-87-7564-711-8

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	4
1.2.1 Anden lovgivning	5
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	7
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	7
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	9
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	9
1.4.2 Befolkningen	9
1.4.3 Menneskets sundhed	9
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	10
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	10
1.4.6 Landskab.....	10
1.4.7 Arter	10
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	11
1.5 Eksisterende miljøproblemer	11
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	12
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	12
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	12
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	15
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	16
1.10 Overvågning	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 6, Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å er udpeget som habitatområde nr. 6, Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å.

På udpegningsgrundlaget for dette Natura 2000-område findes havlampret, der potentielt kan flytte sig over store afstande og dermed også over landegrænser. Der findes dog ingen data for bestanden af havlampretter i området. Natura 2000-planen har imidlertid ingen indsatser, der kan påvirke vandkvaliteten og den frie passage i vandløb og dermed havlampretternes levesteder. Planen vurderes derfor ikke at have en grænseoverskridende effekt med hensyn til havlampret. Området er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som i forhold til områdets naturtyper vurderes at kunne påvirke lokalt fx sikring af en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje såsom afgræsning. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkning.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Planens indsatsprogram bidrager til skabe mere sammenhæng og naturmæssig robusthed i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper, fx gennem sikring af hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje af arealerne og ved at indsatser gennemført i første og anden planperiode færdiggøres og vedligeholdes. I flere af planens indsatser er indtænkt en synergi til at sikre levesteder for arter på udpegningsgrundlaget.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Dette indebærer, at området udgør et sammenhængende naturområde med vægt på naturmæssige og hydrologiske sammenhænge mellem terrestriske naturtyper, søer og vandløb.

Områdets udbredte mosaik af klitnaturtyper sikres. Havtornklit (2160) nedprioriteres i dette område i forhold til grå/grøn klit (2130) og klitlavning (2190), også enebærklit (2250) prioriteres højt. Klitnaturtyper og rigkær (7230), der er naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus sikres, og søges udvidet. Desuden søges arealet af grå/grøn klit (2130), kildevæld (7220) og levesteder for kildevældsvindelsnegl og mygblomst udvidet. Der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Liver Å og områdets søer sikres en artsrig undervandsvegetation. I særdeleshed sikres Vandplasken.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

Natura 2000-område nr. 6 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3-strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Inden for området er der i alt i den seneste naturtype-kortlægning 2016-19 kortlagt 451 ha lysåbne naturtyper. Naturtilstanden for de lysåbne naturtyper er langt overvejende god, idet hovedparten af arealerne afgræsses og pga. de mange særligt følsomme arter. En del områder er dog gået fra god til moderat naturtilstand, hvilket må tilskrives, at der er konstateret problemer med tilgroning af høje urter og vedplanter på nogle arealer. En mindre del er dog også gået fra god til høj naturtilstand, især pga. lavere vegetation, flere særligt følsomme arter og ingen registrering af invasive arter i den grå/grønne klit.

I Natura 2000-området er der kortlagt i alt fire småsøer under 5 ha. To søer er kortlagt med habitatnaturtypen søbred med småurter (3130), og begge søer er beregnet til at være i god tilstand. Søerne er præget af afgræsningen på de brednære arealer. Søerne har ubetydelige forekomster af rørskov, hvilket giver gode lysforhold for den øvrige vegetation. De to andre søer er af habitatnaturtypen kransnålalge-sø (3140). Her er den ene sø beregnet til være i høj tilstand og den anden er beregnet til at være i god tilstand. Søerne har en høj dækningsgrad af kransnålalger.

I dette område findes der 5.753 m vandløb, der er omfattet af vandområdeplanen for Jylland og Fyn. Habitatnaturtypen vandløb med vandplanter (3260) er registreret på 3,6 km i blandt andet Liver Å, Yksenbæk og Hølgård Rende.

I Natura 2000-området er mygblomst registreret på 5 lokaliteter: Nørlev Kær, nord for Nørlev kær, Vandplasken, nord for Vandplasken og ved Liver Å. Overordnet set vurderes en af bestandene at være stabil, medens de øvrige bestande vurderes at være i større eller mindre tilbagegang. Uhensigtsmæssig hydrologi (grøfter) vurderes flere steder at være en trussel overfor Mygblomst.

Kildevældsvindelsnegl er registreret 2 steder indenfor Vandplasken, hvor den hovedsagelig forekommer i tuer af sort skæne. Bestanden af arten i området vurderes at være stabil.

Der blev både i 2004, 2011 og 2017 fundet spor/ekskrementer fra odder ved Rødebro, der hvor Varbro Å løber ud i Liver Å. Det vurderes dog, at arten benytter området i langt større grad end illustreret ved overvågningen, og ud fra områdets karakter med et større vandløb, gamle afsnørede dele af dette og flere mindre vandløb og småsøer, samt uforstyrrede skjulesteder, vurderes der at være en stabil bestand af odder i området.

Hedepletvinge er senest observeret i området i starten af 1990'erne. Det er derfor ikke muligt at udtale sig om artens forekomst og bestandsudvikling. Bæklampret og havlampret er på udpegningsgrundlaget i området, men der findes ingen data for arternes udbredelse i området.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for, at naturtilstanden ikke vil blive forbedret i klitnaturtyperne, da der er behov for indsats mod invasive arter og opvækst af andre vedplanter og høje urter.

Der er ligeledes risiko for, at bestanden af mygblomst og kildevældsvindelsnegl ikke sikres, og at bestandene går tilbage på nationalt niveau, idet arternes levesteder er afhængige af pleje.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer. Dette kan for befolkningen betyde, at de får adgang til naturområder af ringere kvalitet, hvorved de rekreative aktiviteter, som f.eks. motion, kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed. Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret, og den positive effekt af afgræsning af fortidsminder udebliver. Planens positive effekt i forhold til understøttelse af fredningernes formål om at sikre naturværdier i området, vil udeblive.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, udebliver planens kumulative effekter i forhold til i gangværende projekter.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Tilgroning med høje urter og vedplanter samt forekomst af invasive arter forandrer naturen og kan føre til ændringer i artssammensætningen, således at vegetationen i højere grad præges af arter, der ikke er karakteristiske for naturtypen.

Den pleje som følger af målsætningerne og indsatsprogrammet i Natura 2000-planen dvs. arbejdet for at sikre hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje på arealerne og at indsatser gennemført i første og anden planperiode færdiggøres og vedligeholdes, vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold, fx. bilag IV arten spidssnudet frø, der findes i området. Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området.

Se desuden afsnittet "Arter" nedenfor.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område nr. 6 Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å er beliggende i Hjørring Kommune, der har et indbyggertal på 64017, Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Ændringer af hegning i denne forbindelse vil kunne betyde ændrede adgangsforhold i området.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre ændring i adgangsforhold.

Natura 2000-planen vil kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag. Planen vurderes at kunne give mulighed for større naturoplevelser som følge af bedre naturkvalitet i området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Menneskets sundhed vil kunne blive positivt påvirket gennem øget biologisk mangfoldighed og dermed mere robuste økosystemer.

Mange Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne. Sikringen af den eksisterende natur vil kunne medføre ændrede adgangsforhold på arealerne, fx. pga ændret hegning. Natura 2000-planen vil kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Det vurderes, at Natura 2000-planens sikring af den eksisterende udpegede natur i området, bl.a. gennem sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder ikke har indflydelse på jordbund, idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der ikke vil blive gravet i jordbunden.

Det vurderes at vedtagelse af planen ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.

Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje i dette område vil potentielt kunne medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed betyde mindre udvaskning af kvælstof til vandområderne.

Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper ikke vil have indflydelse på klimatiske faktorer. Natura 2000-planens bidrag til opnåelse af størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper, vil imidlertid potentielt kunne bidrage til at gøre arealerne mere robuste overfor ekstreme vejrforhold og klimaændringer.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen indsats omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, hvilket potentielt kan påvirke adgangen til og kvaliteten af til områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder.

1.4.6 Landskab

Natura 2000-området består af et varieret klitlandskab, dels på hævet havbund og dels oven for stenalderhavets gamle kystskrænt. Området gennemskæres af Liver Å og afsnørede åslynger har efterladt en række småsøer og kær. Klitterne er overvejende kalkholdige og meget artsrige. De store klitlavninger rummer mange forskellige naturtyper og plantesamfund: Permanente søer, bl.a. kransnålalgesøer, temporære søer med små amfibiske planter, rigkær, tagrør-sump og vældprægede enge og moser.

Sikring og forbedring af naturgrundlaget som følge af Natura 2000-planen vil kunne øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges.

1.4.7 Arter

De store klitlavninger rummer mange forskellige naturtyper og plantesamfund: Permanente søer, bl.a. kransnålalgesøer, temporære søer med små amfibiske planter, rigkær, tagrør-sump og vældprægede enge og moser. Flere af disse har en helt unik flora og fauna, og området er sandsynligvis det sted i Danmark med flest sjældne plantearter. I rigkær og væld findes bl.a. to af landets største bestande af mygblomst samt sort skæne, liden padderoke, dværgulvefod, bredbladet kæruld, pukkellæbe, vendsyssel-gøgeurt, klit-gøgeurt og landets eneste kendte bestand af mørk knappenålsmos. Det er også her, hvor man finder Vendsyssels eneste kendte bestand af arten kildevælds-vindelsnegl, som også er på udpegningsgrundlaget for området.

Områdets grønne klitter er artsrige, her findes bl.a. de sjældne hvidgrå draba, pyramide-læbeløs og smalbægret ensian. I de store bestande af blodrød storkenæb yngler sortbrun blåfugl. Sortstrubet bynkefugl har også en lille bestand her. Odder findes også i området.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget, og arter som lever i tilstødende områder positivt, da planen indeholder indsatser vedr. sikring af hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje af naturtyperne til forbedring af habitatnatur og levesteder for arter i området. Miljøstyrelsen arbejder desuden på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle, som findes i væsentlig forekomst i Danmark, og planen har fokus på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle. Alt sammen indsatser, der gavner områdets arter. Se desuden afsnittet om "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der er tre arealfredninger indenfor området; Nørlev Kæret, Kærsgård Strand og Tornby Klitplantage, Liver Å.

Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området. Natura 2000-planen indeholder indsatser i form af pleje og græsning, som kan medvirke til at understøtte fredningernes formål.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Næringstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Forøget næringsindhold kan desuden i kombination med manglende drift, medføre at og at naturtyper og levesteder gror til.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold. Klitlavning er afhængig af naturlig hydrologi og naturlig dynamik lige som rigkær er betinget af intakt hydrologi med en tilstrækkelig mængde rent, baserigt fremsivende grundvand, der medfører mere eller mindre permanent vandmættet jordbund. U hensigtsmæssig hydrologi (grøfter) vurderes flere steder at være en trussel overfor Mygblomst.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Der er registreret spredt forekomst af invasive arter bl.a. rynket rose og vedplanter flere steder i området.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om etablering af og fastholdelse af for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats forventes at nedbringe problemer i forhold til afvanding, samt imødegå truslen om tilgroning og ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for arter, der lever i området.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovebekendtgørelse nr.119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsatser vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovebekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 , bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser. Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. Tilgroning med høje urter og vedplanter samt forekomst af invasive arter forandrer naturen og kan føre til ændringer i artssammensætningen, således at vegetationen i højere grad præges af arter, der ikke er karakteristiske for naturtypen. Den pleje som følger af målsætningerne og indsatsprogrammet i Natura 2000-planen, vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold, fx. bilag IV arten spidssnudet frø, der findes i området. Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området. Se også vurderinger i skemaet under "Arter".
Befolkningen	X		Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Ændringer af hegning i denne forbindelse vil kunne betyde ændrede adgangsforhold i området.
Menneskers sundhed	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed menneskers sundhed. Menneskets sundhed vil kunne blive positivt påvirket gennem øget biologisk mangfoldighed og dermed mere robuste økosystemer. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til

			menneskers sundhed, men i stedet vil bidrage positivt til menneskets denne.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden.
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatser, der forventes at påvirke vandkvaliteten. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje i dette område vil dog potentielt kunne medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed betyde mindre udvaskning af kvælstof til vandområderne.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer		X	Det vurderes at vedtagelse af planen ikke vil have indflydelse på klimatiske faktorer.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	x		Planen vil kunne påvirke kulturarv positivt i form af bl.a. pleje af fortidsminder.
Arter	x		Området er sandsynligvis det sted i Danmark med flest sjældne plantearter. Det er også her, hvor man finder Vendsyssels eneste kendte bestand af arten kildevælds-

			vindelsnegl. I de store bestande af blodrød storkenæb yngler sortbrun blåfugl. Sortstrubet bynkefugl har også en lille bestand her. Odder findes også i området. Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget, og arter som lever i tilstødende områder positivt, da planen indeholder indsatser vedr. sikring af hensigtsmæssig, hydrologi, drift og pleje af naturtyperne til forbedring af habitatnatur og levesteder for arter i området. Se også vurderinger i skemaet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	x		Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området. Natura 2000-planen indeholder indsatser i form af pleje og græsning, som kan medvirke til at understøtte fredningernes formål.
Kumulative effekter	x		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for naturtyper og på området udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen vurderes derfor potentielt at kunne medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter og vandområdeplanen for området.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Planen vurderes derfor ikke at have negative indvirkninger på miljøet. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I Forslag til Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 6 planlægges der en indsats om at arbejde for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. I flere af planens indsatser er i øvrigt indtænkt en synergi til at sikre levesteder for arter på udpegningsgrundlaget. Miljøstyrelsen arbejder desuden på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle, som findes i væsentlig forekomst i Danmark, og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle. Altsammen indsatser, der gavner områdets arter. Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Prioriteringen af indsatser for naturtyper, fugle og arter beror på kendskab til forekomster, bestande og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse arter og naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv da de er af fællesskabsbetydning og har et særligt fokus.

Havtornklit nedprioriteres i dette område i forhold til grønsværsklit (prioriteret naturtype på EU-niveau) og klitlavning (levested for mange fredede, rødlistede og ansvarsarter), så rydning af havtornkrat accepteres i denne kontekst.

Hvad angår enebærklit, er denne naturtype, ligesom grønsværsklit, prioriteret på EU-niveau, så totale rydninger af naturtypen er ikke ønskelig, og om muligt forsøges lysåbne enebærklitter med lysåben grønklitvegetation i bunden bibeholdt.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk Miljøvurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å (nr. 6). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk